

Koli-ramat.

Koli-ramato kolmas jäggo.
Wanna ja Ue Testamenti salmid.

Se ramat maksab nenda pigitud
4 kopp. hõbbe rahha.

Tallinnas, 1854.

1278

866.

Koli - r a m a t.

I. Wana Testamenti salmid.

Koli - ramato kolmas jäggo.

Wana ja Ue Testamenti salmid.

Calliñas,

trükkitud Lindworsi pärijatte kirjadega.

1854.

10 m a r t 1 8 5 3

Von dem Ehrländischen Evangelisch-Lutherischen Consistorio wird hierdurch attestirt, daß in nachstehendem Schulbuche nichts wider die heilige Schrift und die symbolischen Bücher der Evangelisch-Lutherischen Kirche enthalten ist.

Reval, Dom, den 11. Februar 1853.

Nr. 193.

Gebhardt,
Assessor Consistorii.

Rud. Hörjchermann, Secr.

Der Druck dieser Schrift wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vor-schriftmäßige Anzahl Exemplare vorgestellt werde.

Dorpat, den 10. Mai 1854.

Nr. 57.

Abgetheilter Censor de la Croix.

I. Wanna Testamenti salmid.

I. Mosesse ramat.

Algmisses loi Jummal taewast ja maad.

Ja Jummal ütles: Sago walgus, ja walgus sai.

Jehowa Jummal ütles mao wasto: ma tahhan wihha waeno tõsta sinno ja naese wahhele, ja sinno seemne ja temma seemne wahhele; Sefamma peab so pea rõhhuma ja sinna wõttad temmale kanda rõhhuda.

Omna palle higgi sees pead sa leiba söma, fenni kui sa jälle mullaks saad.

Ei pea eddespidi keif mailma päiwil mitte lõpma ei semendaminne egga leikus, ei külme egga pallaw, ei sui egga talwe, ei pääw egga ö.

Jehowa ütles Abrami wasto: sinno sees peawad keif sugguwõtsad Ma peäl õnnistud sama.

Minna ei olle middagi keifide heateggemiste ja feige truusse wasto, mis sa omna sullasele olled teinud.

Kuida peaksin ma sedda suurt kurja teggema, ja Jummal wasto patto teggema?

Ärge rielge mitte tee peäl.

II. Mofesse ramat.

Kül Jehowa wöttab teie eest söddida, ja teie peate wait seisma.

Minno rammo ja laul on Jehowa ja ta on mulle ärrapeästmisses; se on mo Summal ja ma tahhan temmale asfet tehha, ta on minno issa Summal, ja ma tahhan tedda kõrgeks tõsta.

Kes on kui sinna wäggewatte seast Jehowa? Kes on kui sinna, kes aulinne pühhitsuses? Sa olled kartusse ja kitusse wäärt, kes sa immet teed.

Jehowa on funningas-ikka ja iggaweste.

Minna ollen Jehowa, sinno arst.

Ma ollen teid kotta tibade peäl kannud, ja teid ennese jure tonud.

Teie ei pea ühtegi leske-naest egga waest last waewama.

Sinna ei pea mitte sure hulga järrel käima kurja tehhes.

Kes Jehowa pärralt on, se tulgo mo jure.

III. Mofesse ramat.

Minno kohtoseäduste järrele peate teie teggema ja mo seädmisses piddama, et teie nende järrel käite; Minna ollen Jehowa teie Summal.

Sepärrast peate teie piddama mo seädmisses ja mo kohtoseädusfes, ja se innimmenne kes nende järrele

teeb, se peab nende läbbi ellama; Minna, Minna ollen Jehowa.

Teie peate pühhad ollema, sest Minna ollen pühha.

Palgalisse palk ei pea mitte ülle ö so kätte jäma hommikoni.

Ühhe wanna halli ees pead sa üllestousma, ja ühhe wannale au teggema.

Ma tahhan teie seas kõndida ja teile Jumma: lafs olla, ja teie peate mulle rahwaks ollema.

IV. Mosesse ramat.

Jehowa õnnistago sind ja hoidko sind.

Jehowa lasko omma palle paista sinno peäle, ja olgo sulle armolinne.

Jehowa töstko omma palle sinno peäle, ja andko sulle rahho.

Touse ülles, Jehowa, sago so waenlassed laiale pillatud, ja so wihamehhed wõtko so eest ärra: pöggeneda.

Tulle jälle Jehowa Israeli tuhhande kümne tuhhande jure.

Kas Jehowa käsfi on lühhemaks sanud? nüüd pead sa nähha sama, kas mo sanna saab so kätte, ehk mitte.

V. Moosesse ramat.

Wata, ma pannen tänna teie ette önnistust ja ärrawandumist.

Ühhe Prohweti tahhan ma neile sata tousma nende wendade seast, nenda kui sinna olled.

Ärranetud olgo, kes ei pea keif sellesinnatse kässoppetusse sanno, kes nende järrele ei te; ja keif rahwas üttelgo: Amen.

Josua ramat.

Wallitsege ennestele tänna, kedda teie tahhate tenida, — agga minna ja minno perre tahhame Jehowat tenida.

Kohtomoistjatte ramat.

Jehowa, nenda peawad hukka sama keif so waentased, agga kes tedda armastawad, peawad ollema nenda kui pääw touseb ommas sures selgusse.

2. Samueli ramatut.

Siis ütles Jehowa Samueli wasto: Ärra wata mitte ta näo peäle egga ta sure pitkusse peäle, sest ma ollen tedda ärrapölgnud; sest se ep olle middagi, mis innimenne nääb; sest innimenne nääb, mis silma ees, agga Jehowa nääb, mis süddames.

Jehowa rägi, sest so sullane kuleb.

2. Kunningatte ramatut.

Et so silmad woiksid lahti olla selle koia ülle ööd ja päwad, selle paiga ülle, kellest sa olled üttel-

nud: Mo nimmi peab seäl ollema, et sa kuled se palwe mis so sullane siin paikas pallub:

Ja ma ollen teinud, et seitse tuhhat on üllejäänud Israeli, keif pblwed, mis ei olle mahhaiteinud Paali ette, ja keif suud, mis ei olle temmale suud annud.

Ärra karda, sest ennam on neid, kes meie jures, kui neid, kes nende jures.

2. Siaramatut.

Jehowa Israeli Summal! ei olle sedda sarnast Summalat ei taewas egga Ma peäl, kui sinna, kes sa pead seädust ja heldust omma sullastele, kes käiwad ommast süddamest sinno ees.

Temmaga on libhane käsfiwars, ja meiega Jehowa meie Summal meid aitmas ja meie söddimesseid ärrasöddimas.

Esra ramat.

Kidetud olgo Jehowa meie wannematte Summal, kes seddasuggust asja kunninga süddamesse annud, Jehowa kooda illufaste ehhitada, mis Jerusalemmas.

Meie Summala kässi on heaks ülle keifide, kes tedda otsiwad, ja temma wäggi ja ta wiha keifide peäl, kes tedda mahhajätwad.

Neemia ramat.

Ja nemmad luggesid ramato seest kässoppetust selgeste, ja selletasid sedda ärra, et nemmad moistsid, mis loeti.

Ärgo olgo teie meel haige, sest se rööm Jehowa pärrast on teie rammo.

Jobi ramat.

Jehowa on annud, ja Jehowa on ärrawötnud: Jehowa nimmi olgo fidetud.

Rue abhastusse seest peästab ta sind ärra, ja kui seitsmes kä, ei pea middagi kurja sinnusse puutma.

Ello ja head teggid sa mulle, ja so üllewaatminne hoidis mo waimo.

Sest minna tean, et mo Lunnastaja ellab.

Ei tähhedke polle temma filmade ees selged. Weel wähhem waene innimenne, kes us, ja innimesse laps, kes ussike on.

Wata, Issanda kartus se on tarkus, ja kurjast ärralahkuma on moistus.

Siiit sadik pead sa tullema, ja ei mitte emale; ja seie sadik peawad so laened tousma.

Paulo ramat.

Wägga önnis on se innimenne, kes ei käi öglatte nou järrel, egga seisa pattuste te peal, egga istu pilkjamme kildas.

Waid kel hea meel on Jehowa kässoöppetusest, ja urib ta kässoöppetust järrele ööd ja päwad.

Siiis on temma otsego pu, mis wee soonte äre istutud, mis omma wilja annab ommal aial, ja kelle

lehhed ei pudden; ja keif, mis ta wöttab tehha, lähhäb forda.

Sada abbi Jehowa! sest pühhad on lõpnud, ja ustawad on wähenend innimeste laste feast.

Hoia mind kui filmaterrafest, mis filma munnaš, omma tibade warjo alla panne mind warjule.

Sest sinnoga murrann ma wäehulga mahha, ja omma Summalaga fargan ma ülle müri.

Jehowa on mo farjane, ei mul polle ühtegi waia.

Ürra möttele mitte mo nore ea pattude peäle, egga mo ülleastmiste peäle; omma helduše järrele möttele sinna mo peäle, omma headuše pärrast, oh Jehowa!

Jehowa! ma armastan so foia elloasfet, ja sinno au maia paifa.

Sest mo isša ja mo emma on mind mahhajät nud, agga Jehowa on mind forristanud.

Jehowa jääb funningaks iggawessesks aiaks.

Ühto jääb nut ömaiaks, agga hommiko on öiskaminne.

Sinno kätte pannen ma tallele omma waimo, sa olled mind lunnastanud.

Jehowa ingel lööb leri ülles nende ümber, kes tedda kartwad, ja peästab neid lahti.

Wereta Jehowa peäle ommad teed, ja loda temma peäle; kül ta toimetab keif hästi.

Sionist paistab wälja se täis illo, Summal.

Jesand, te lahti mo uled, siis peab mo su sinno titust kulutama.

Summala peäle ollen ma lootnud, ei ma tahha mitte karta; mis woib mulle innimenne tehha?

Summalaga tahhame meie wahwaste tehha, ja temma wõttab meie waenlased ärratallada.

Sest üks pääw so ouede sees on parrem, kui muud tuhhat; ma tahhan enneminne läwwe jures seista omma Summala koias, kui kaua seista neis maiades, kus öälus sees on.

Helbus ja tödde tulleswad teine teise wasto: õigus ja rahho andwad teine teisele suud.

Sest temma tahhab ommad inglid sinno pärrast käskida, et nemmad sind peawad hoidma keige so tede peäl.

Kummardage Jehowat pühhas ehtes; keik mailm kartko wärristes temma palle eest.

Walgus touseb õigele, ja rõõm neile, kes õig-
lased süddamest on.

Mo hing! kida Jehowat, ja keik mis minno fees, temma pühha nimmi.

Kui sured on sinno teud, Jehowa! sa olled neid keik targaste teinud: Ma on täis sinno pärrandusfi.

Ma tahhan Jehowale laulda omma ello aial, ja omma Summalat kites laulda, funni ma alles ollen.

Seft so heldus on surem kui taewaste ülle, ja so tödde käib üllemist piltwist sadik.

Ei mitte meile, Jehowa, ei mitte meile, waid omma nimmele anna au, omma heldusse pärrast, omma töe pärrast.

Te lahti mo filmad, et ma nään Sinno imme-
asjad so kässoõppetusest.

Ja ma tahhan räkida so tunnistusfist funningatte
ette, ja ei mitte häbbeneda.

Sinno fanna on mo jallale lämpits, ja walgusfeks
mo jalgte peäl.

Ma tõstan ommad filmad ülles nende mäggede
pole, kust mo abbi tulleb.

Mo abbi tulleb Jehowa käest, kes taewa ja
Ma teinud.

Meie hing on kui lind ärrapeäsnud linnopüüd-
jatte paelast; pael on katki läinud, ja meie olleme
ärrapeäsnud.

Kui Jehowa ei ehita kodda, siis hone ehhi-
tajad näwad seal kallal waewa ilmaaego; kui Je-
howa ei hoia linna, siis waltwab waht ilmaaego.

Sinno funningriik on feige iggaweste aegade
funningriik, ja sinno wallitsus on feige põlwe rahwa
feas.

Reikide filmad ootwad sinno järrele, ja sinna
annad neile nende roga ommal aial.

Sa teed lahti omma fät, ja täidab feif, mis
ellab, hea melega.

Iggauks, kel öhk on, se kiitko Jehowat. Halleluja.

Õppetusse sannad.

Hoia omma südda kui keik muud, mis tulleb hoida, sest temmast tulleb ello wälja.

Õigede lotus on rööm, agga öälatte ootminne lähhäb hukka.

Õigede walguš römüstab; agga öälatte lamp kustub ärra.

Ello teeradda käib üllespidi sellele, kes tarf on, et ta pörgo eest ärrasaab, mis allaspidi käib.

Kodda ja warra on pärrisossa wannemist; agga Jehowa käest on targa melega naene.

Kes kehwa peäle armo heidab, se laenab Jehowale, ja se tasub temma kätte, mis ta head teinud.

Wiin teeb pillkama, fange jomaaeg teeb möllama; sepärrast ükski mees, kes seäl sees eeskib, ei sa targaks.

Maggus on monnele leib, mis walskusssega sadud; agga pärrast jääb temma su täis sömmeraid.

Ärra ütle mitte: Ma tahhan kurja kätte tasfuda; ota Jehowa järrele, siis sadab temma sinnule abbi.

Parrem on kattusse nurkas ellada, kui riaka naesega, ja kes melepahhandust teeb.

Ärra aia mitte wanna raia ülle, ja ärra tulle mitte waeste laste pöldude peäle. — Sest nende Lunastaja on wäggew, sesamma selletab nende rioasja sinno wasto.

Nääd ja meest, kes ennese melest tark on, siis on enam lotust halbist, kui nisugugusest.

Nenda kui üks käib hingi hakide peäl, nenda laisk omma süngi peäl.

Kes auko kaewab, langeb isfi senna sisse; ja kes kiwwi weretab teise peäle, selle peäle tulleb ta taggasi.

Kiitko sind teine, agga ei mitte so omma su; üks wõoras, agga mitte so ennese uled.

Dtsego lind, kes ommast pessast lähhäb hulkuma; nenda on se mees, kes ommast paigast ärra lähhäb hulkuma.

Kes ommad ülleastmised finnifattab, ei lähhä se temmale forda; agga kes tunnistab ja mahhajättab, selle peäle hallastakse.

Kui neid õigid palju saab, siis rõmustab rahwas; agga kui õal wallitseb, siis rahwas õhfab.

Tühja ja walle kõnne sada kaugele must ärra; waesust ja rikkust ärra anna mulle mitte; sõda agga mind leitwaga, mis mo ossaks seätud. Et ma sind wahhest ärra ei salga, kui ma liaks saan ja mötlen: kes on Jehowa? ja et ma ei warrasta, kui ma kehwasaks saaksin, ja omma Jummalala nimmesse mitte furjaste ei putu.

Se omma su lahti selle eest, kes keloto, ja keidide nende kohtoasja eest, kes on kaddumas.

Kogguja ramat.

Hoia ommad jallad, kui sa Jummalala kotta lähäd, ja tulle liggi kuulma enneminne, kui halpide

wisil ohwri andma: sest nemmad ei tea mitte, et nemmad furja tewad.

Mõtle omma Roja peäle omma noremehhe põlwes, enne kui weel ep olle tulnud need furjad päwad, ja need aastad liggi ei saand, kui sa ütled: Need ei olle mitte mo mele pärrast.

Ja nenda se põrm mullasfe jälle saab, nenda kui ta olnud, ja se waim jälle Summala jure lähhab, kes tedda on annud.

Üllem laul.

Mo armoke on minno pärralt, ja minna temma pärralt, kes lillikeste seas farja on hoidmas.

Jesaja ramat.

- 1, 3. Härg tunneb omma perremehhe, ja esel omma issanda söime; Israel ei tunne mind mitte, mo rahwas ei wõtta mitte moista.
- 1, 18. Kui teie pattud on kui ellepunnased rided, siiski peawad nemmad, ni walgeks sama kui lunni; kui nemmad punnased on kui werrefarwa rie, peawad nemmad ommeti walge willa sarnatseks sama.
- 6, 3. Pühha, pühha, pühha on wäggede Jehowa! keif mailm on temma au täis.
- 7, 14. Sepärrast tahhab Issand issi teile immetähhe anda: wata üks neitsit saab käima peäle, ja toob poia ilmale, ja peab temmale pannema se nimmi: Immanuel.

Piddage nou, ja se mingo tühjaks, räkige üks 8, 10.
fanna, ja ärgo mingo se mitte forda, sest Summal
on meiega.

Se rahwas, mis käis pimmedusfes, on suurt 9, 1.
walgust näinud; nende ülle, kes ellasid surmawarjo
maal, on walgus paistnud.

Sest üks laps on meile sündinud, üks poeg on 9, 6.
meile antud, kelle ölla peäl ta wallitus on, ja
temmale pannakse se nimmi: immelik, nouandja,
wägger Summal, iggawenne isfa, rahhowürst.

Wata, ma ollen se, kes tahhab Sionis allusse 28, 16.
kiwwi panna, ühhe ärrakatsutud kalli nurgakiwwi,
mis allusfes hästi on kinnitud; kes usub, ei se
tötta teise jure.

Ja Issand ütleb: Sest et se rahwas liggi 29, 13.
tulleb, ja omma suga ja omma uledega mind auus-
tawad; agga omma süddame minnust kaugele ärra-
pöörwad, ja nende kartus minno eest ep olle muud,
fui inimestest õppetud käst.

Sepärrast, wata, ma ollen se, kes wöttab weel 29, 14.
immet tehha selle rahwaga, wägga immelikful wisil,
et nende tarkade tarkus peab kadduma, ja nende
moistlikkude moistus peab warjule minnema.

Ja temma annab wihma so seemnele, mis sa 30, 23.
mahhakülwad, ja leiba, mis Ma kaswatab, ja se
peab wägga hea ja wägger ollema: so lojuksed
peawad sel päwal laia karjama peäl söma.

Ja wöttab fui karjane omma karja hoida ja
omma käewarrega pimatalled kogguda, ja ommas
sülles kanda, ja immetajad lambad pisfi juhhatada.

40, 31. Agga kes Jehowat ootwad, need sawad ue ranno, ja lähhäwad ülles tibadega kui kofkad; nemmad jookswad, ja ei tüddi mitte ärra, nemmad käiwad, ja ei wässi mitte ärra.

42, 3. Röhhutud pillirogo ei murra ta mitte kaffi, ja öhkawat tahti, mis weel suitseb, ei kustuta temma mitte ärra; ta sadab kohhut ette töe tundmisses.

49, 15. Kas naene omma lapsokest ärraunnustab, et ta mitte ei peaks omma ihho, poia peäle hallastama? ehk nemmad ka ärra unnustaksid, siiski ei tahha minna sind mitte ärraunnustada.

53, 7. Wölg on takka aetud temma käest, ja tedda on waewatud; agga ta polle mitte omma suud lahtiteinud: kui Tal, mis wiakse ärratappa, ja kui lammas, mis suud kinnipeab omma niitjatte ees, nenda ei olle ta mitte omma suud lahtiteinud.

54, 10. Sest kül mäed likuwad ärra, ja mäefingud köi: kuwad; agga minno heldus ei pea mitte sinust likuma, egga mo rahho seädus köikuma, ütleb Jehowa so hallastaja.

55, 10. Sest otsekui wihm ja lummi taewast mahhatulleb, ja ei lähhä mitte senna taggasi, waid kastab maad, ja siggitab sedda, ja teeb, et se kaswatab ja annab semet külwjale, ja leiba sellele kes sööb.

55, 11. Nenda peab mo sanna ollema, mis mo suust wäljalähhäb; ei se pea mitte tühjalt mo jure taggasi tulles, waid teggema, mis mo mele pärrast on, ja korda saatma, mikspärrast ma sedda ollen läffitand.

60, 1. Touse ülles, sago sa walgustud, sest sinno walgus tulleb, ja Jehowa au touseb so üle.

Jeremia ramat.

Kes annab mulle, et mo Peas wet olleks, ja 8, 23.
mo filmad filmawee hallikad olleksid; siis nuttaksin
ma vöb ja päwad neid, kes mo rahwa tüttarte seast
mahha lödud.

Nenda ütleb Jehowa: Ramas kulukse heält, 31, 15.
ärrast kaebmist, wägga kibbedat nutmist, Rael nuttis
omma poegade pärrast; temma ei tahha lasta ennast
trööstida omma poegade pärrast, et ükski neist enam
ei olle.

Prohweti Jeremia Nuttolaulud.

Mitspärrast nurriseb siis iggaüks ellus inni: 3, 39.
menne? Iggamees nurrisego omma patto pärrast.

Esekieli ramat.

Innimesse poeg, ma ollen sind pannud wahhi: 3, 17.
mehheks Israeli suggu ülle, et sa pead minno suust
fanna kuulma, ja neid maenitsema minno polest.

Kui ma ütlen väla wasto: Sa pead armota 3, 18.
surrema; ja sinna ei maenitse tedda, ja ei rägi mitte,
et sa wöttaksid sedda välat maenitseda, et ta pöraks
ärta omma väla tee peält, et sa saaksid tedda ellus
piddada; siis peab sesamma vääl kül surrema omma
üllekohto pärrast, agga sinno käest tahhan ma temma
werd küsfida.

Sa kui sinna sedda välat maenitseb, ja temma 3, 19.
ei pöra ommast välussest egga omma väla tee peält;
siis peab sesamma omma üllekohto pärrast surrema,
agga sinna olled omma hinge peästnud.

Sa ma tahhan neile ühhesugguse süddame anda, 11, 19.
ja ue waimo nende sisse anda, ja tahhan ärrafata

sedda kiwwist süddant nende ihho seest, ja neile anda lihase süddame.

Ütle nende wasto, kes kõlwatuma lubjaga lubjavad, et se peab mahhalangema; raske saddo peab peäle tulles, ja teie, oh sured rahhetükkid, teie peate se peäle langema, ja suur kange tuul peab sedda lõhkuma.

Danieli ramat.

Jummala nimmi olgo kidetud iggawesest aiaist iggaweste, et temma kä on tarkus ja wäggi.

Ja temma annab tarkadele tarkust ja moistlikkudele moistust.

Ta ilmutab, mis süggaw ja sallaja on; ta teab mis pimmedusfes on, sest temma jures ellab walgus.

Sind on waetud waekauside peäl, ja sind on leitud wägga kerge ollemast.

Paljo neist, kes mulla põrmus maggawad, ärkawad siis ülles: teised iggawesefes elluks, ja teised sureks teotusfeks, iggawesefes häbbiks.

Ja need moistlikkud peawad paistma kui taewa lautuse paiste, ja kes paljo saatwad õigusse tele, kui tähhed ikka ja iggaweste.

12 wähhemate prohwetide kirjad.

Dsea ramat.

Läkki, ja pöörgem Jehowa pole, sest temma on meid kisknud, temma parrandab meid ka; ta on meile hawo lõnud, ja ta seub meile neid kinni.

Joeli ramat.

Kärristage löhki omma süddant, ja ei mitte^{2, 13.} enneste ridid, ja pöörge Jehowa omma Summala pole: sest temma on armolinne ja üks hallastaja, pitka melega ja rikkas heldussest, ja kahhetseb se kurja pärrast.

Amosi ramat.

Wata, päwad tulleswad, ütles Iisand Jehowa, et ma sadan nälja Ma peäle, ei mitte ükspäinis leiwa näлга, egga janno wee järrele, waid Jehowa sannade kuulmisse järrele.

Obadja ramat.

Sa sinna ei olleks mitte pidand römoga watama^{f. 12.} omma wenna päwa, se päwa peäle, kui ta wobrašte kätte sai; ja sinna ei olleks mitte pidand römüs ollema Juda laste pärrast sel päwal, kui nemmad hukka said; ja sinna ei olleks mitte pidand omma suga nenda surustama sel ahvastusse päwal.

Jona ramat.

Sa Jonas pallus Jehowat omma Summalat^{2, 2.3.} kalla sissekonnast, ja ütles: Ma hüüdsin, kui mul kitsas kä, Jehowa pole, ja ta wastas mulle; haua kõhhust kissetasin minna, sa wötsid mo heäle kuulda.

Mika ramat.

Kes on sesuggune Summal kui sinna? kes ülle^{11, 18.} kohhut ärrawöttab, ja lähhäb ülleastmissest möda, omma üllejänud pärrisossa heaks: ei temma pea mitte iggaweste omma wihha, sest heldus on temma mele pärrast.

Nahumi ramat.

1, 9. Mis teie mõtlete Jehowa wasto? Temma teeb otfa peäle; abhastus ei pea mitte kaks ford tullemä.

Sabakufi ramat.

2, 14. Sest Ma peab täis sama Jehowa au tundmist, nenda kui wesfi merre kohhad kattab.

Sewanja ramat.

Sel päwal ööldakse Jerusalemmale: Ärra kardä, oh Sion! Ärgo sago so käed lödwaks.

Aggai ramat.

Selle wiimse koia au peab surem ollema kui esimesse, ütleb wäggede Jehowa, ja seie paika tabhan ma rahho anda, ütleb wäggede Jehowa.

Sakaria ramat.

Malafia ramat.

2, 7. Sest preestri uled peawad tarkusse tundmist hoidma, ja teised peawad kässoöppetust temma suust otšima, sest temma on wäggede Jehowa Käst.

Apokrifa.

„Need on nisuggused ramatud, mis ep olle kül ni kalliste petud kui pühha Kirri; agga ommeti head on luggeda, kust innimenne ka woib kasso sada.“

Ärris pübliramat on Jummalä Waimo läbbi kirjotud, „sest innimesse tahtmissesse läbbi ei olle ial ei ühtegi proheweti fulutamist kätte sadud, waid pühhad Jummalä mehhed on räfinud, juhhatud pühhasi Waimust.“ (2 Petr. 1, 21.)

Agga Apokriwa ramatud on innimestest tehtud, öige wannal aial Juda rahwa meestest, ja on neid siis mällestusfeks ka kofko forjatud, ja wanna Testamenti külge köidetud. Ja kui neid ka mitte keikide suurte piibli ramatude külge polle jure pantud, siis on sesamma sepärrast ifka üks täis piiblimamat et kül need innimeste kirjajad polle seal külges.

Sest kui se ep olleks innimeste kirri, kuida woiks siis se kirjotaja isse ennesest üttelda Maffabeide ramatus 15 p. 38 s.: „Kui se nüüd hästi ja wiisi pärrast on üllespandud, siis ollen ma isfegi sedda tahnud; agga kui se sant ja wäeti on, siis on se ommeti, mis ma ollen joudnud.“

Agga Summala pühha Waimo kirjaga on se luggu, et: „keif pühha kirri on Summalast sisse antud, ja sadab kasso õppetusfeks, nomimisfeks, parrandamisfeks, juhhatamisfeks mis õiguses on, et üks Summala innimenne woiks täieste kõlbolinne, ja keige hea töle täieste walmistud olla.“

Et ei wannas egga ues Testamentis polle ilmas neist Apokriwa ramatudest ka tunnistusse salmid wälja woetud: siis ei tahha meie neid se kord ka mitte selle esimesse ramato jao sisse wäljakirjotada.

II. Ue Testamenti salmid.

Matteusse Ewangelium.

Nüüd saab 62 salmi wälja forjatud, 31 ku päwade peäle luggeda, ehk ka pähhä õppida, teine hommiko, teine õhto. Kui lapse Pea alles nõdder on, et ta ei woi kaks salmi päwaga wastowõtta, siis loego üks ku need, mis hommiko peäle on arwatud, teine ku, mis õhto jauks on üllespantud.

Kui aasta otsas, siis woivad nemmad Summala
abbiga teif temmale tutwad olla: ka üksford surma-
wodi peäl, kui ühhed ingli heäled, mis tedda kutsu-
wad ülles omma rõmo pole. Pöörge ümber, ja
sage kui lapsed, muido ei sa teie mitte taewariki.
Ello on ürrikenne, surm on äffilinne, kohhus on
iggawenne.

1. Ku pääw: hommiko.

- 1, 21. Sinna pead temmale nimme pannema Jesus,
seft temma peästab omma rahwast nende pattudest.

S h t o.

- 2, 2, 3. Parrandage meelt; seft taewariik on liggitul-
nud. — Walmistage Issanda teed, tehke temma
teraad täsfafeks.

2.

- 3, 10. Agga kirwes seisab ka jo pude jure külges;
sepärrast igga pu, mis head wilja ei kaäna, raiu-
takse mahha, ja wissatakse tullesse.

- 3, 17. Sefinnane on minno armas Poeg, kellest mul
3, 11. hea meel on. — Sefamma peab teid ristima pühha
Waimoga ja tullega.

3.

- 3, 12. Temma wistlabidas on temma käes, ja temma
wöttab omma reiallusse pühkida, ja ommad nisjud
aita koftopanna; agga hagganaid wöttab temma
kustumatta tullega ärrapöletada.

- 4, 4. Innimenne ei ella mitte ükspäinis leiwast, waid
iggauhhest sannast, mis Summala suust läbbikäib.

4.
Se rahwas, mis pimmeduſſes iſtus, on suur^t 4, 16.
walguſt näinud, ja neile, kes iſtuſid ſurma maal ja
warjuſ, neile on walguſ touſnud.

„Inſad on need taſſaſed; ſeſt nemmad peawad 5, 5.
maad pärrima.

5.
Teie ollete ſelle Ma ſool; agga kui ſe ſool tui^z 5, 13.
maks ſaab, miſga peab ſedda ſolaſeks tehtama? ſe
ei kõlba enam kuhhugi, kui wäljawiſſata ja inni-
meſtele ärraſõtkuda jalgega.

Teie ollete mailma walguſ; ſe lin, miſ mäe^s 5, 14.
peäl on, ei woi mitte warjul olla.

6.
Ei ſüta ka ükſki künalt, ja ei panne ſedda 5, 15.
wakka alla, waid küünlajalla peäle, ſiis paistab
temma keikile, kes koias on.

Nenda paistko teie walguſ innimeſte ees, et^s 5, 16.
nemmad teie head teud näwad ja auuſtawad teie
iſſa, kes taewas on.

7.
Äрге kogguge enneſtele warranduf^t Ma peäl, 6, 19.
kuſ koi ja rooſte ſedda ärrarikkub, ja kuſ wargad
läbbifaewawad ja warrastawad.

Agga kogguge enneſtele warranduf^t taewas, 6, 20.
kuſ ei koi egga rooſte ei riffu, ja kuſ wargad läbbi
ei faewa egga warrasta.

8.
Ükſki ei woi kahte iſſandat tenida, ſeſt ehk^t 6, 24.
temma wihtab ühhe ja armastab teiſe; ehk hoiab
ühhe pole, ja põlgab teiſt ärra. Teie ei woi mitte
Summalat tenida ja Mammonat.

6, 33. Agga noudke esfite Summala rifi ja temma öigust, siis sedda keif peab teile peälegi antama.

9.

7, 13. Minge sisse kitsast wärrawast; sest se wärraw on lai, ja se te on suur, mis huffatusse sisse wiib, ja paljo on neid, kes seält sisse lähhäwad.

7, 14. Sest se wärraw on kitsas, ja se te on waewalinne, mis ello sisse wiib, ja piisut on neid, kes sedda leidwad.

10.

7, 16. Nende wiljast peate teie neid tundma. Kas winamarjo noppitakse fibbowitsust, ehk wigimarjo ohhast?

11.

7, 24. Sepärrast iggäüks, kes need minno sannad tuleb, ja teeb nende järrele, tedda pean minna ühhe moistlikko mehhe sarnatseks, kes omma kodda kaljo peäle on ehhitanud.

7, 25. Ja raske saddo tulli mahha, ja wolas wessi tulli, ja tuled puhhusid, ja käisid selle koia peäle, ja temma ei langend mitte mahha, sest temma allus olli kaljo peäle tehtud.

8, 11. 12.

Agga minna ütlen teile: mitto tullewad hommiko ja öhto poolt, ja istuwad laudas Abraami ja Isaki ja Jakobiga taewarikis.

8, 12. Agga kunningrigi lapsed lüffkatakse wälja feigesüggawama pimmedusse sisse, seäl peab ollema ulluminne ja hammaste firristaminne.

13.

Rebbastel on augud, ja linnudel, mis taewa^{8, 20.}
al, pesjad; agga innimesse Poial ei olle mitte, kuhho
temma Dead woiks panna.

Ulle julge, tüttar, sinno usk on sind ainud. 9, 22.

14.

Agga kui temma sedda rahwast näggi, olli tem:^{9, 36.}
mal halle südda nende pärrast, sest nemmad ollid
rammotumad, ja ärrapillatud otsego lambad, kannel
ep olle karjast.

Siis ütles temma omma jüngritele: sedda lei:^{9, 37.}
kust on kül palju, agga piisut töteggiaid. — Sepär:^{9, 38.}
rast palluge leikusse Issandat, et temma töteggiaid
omma leikusse kallale wöttaks wäljaaiada.

15.

Ja kes ial teid wasto ei wötta, egga teie sanna^{10, 14.}
mitte ei kule, sest koiaast, ehk sest liinnast minge wälja,
ja puistage se tolmo enneste jalgade peält ärra.

Töest, minna ütlen teile: Sodoma ja Komorra^{10, 15.}
maal peab kohto päwal hõlpsam põlli ollema, kui
sel liinnal.

16.

Wata, minna läffitan teid kui lambaid kesket^{10, 16.}
huntide sekka; sepärast olge moistlikkud kui ussid, ja
waggurad kui tuikesed.

Ja teid wihkatakse keikist minno nimme pärrast; ^{10, 22.}
agga kes otsani jääb kannatama, sefinnane peab
õnsaks sama.

17.

10, 19. Kui nemmad teid nüüd ärraandwad, siis ärge murretsege mitte, kuidas ehk mis teie peate räfima; sest sedda peab teile sel tunnil antama, mis teie peate räfima.

10, 20. Sest teie ep olle mitte need, kes rägivad, waid teie Issa Waim on, kes teie sees rägib.

18.

10, 32. Sepärrast iggäüks, kes mind tunnistab innimeste ees, tedda tahhan ka minna tunnistada omma Issa ees, kes taewas on.

10, 33. Ugga kes ial mind ärrasalgab innimeste ees, sedda tahhan ka minna ärrasallata omma Issa ees, kes taewas on.

19.

10, 37. Kes isä ehk emma ennam armastab kui mind, se ep olle mitte minno wäärt; ja kes poega ehk tüttart ennam armastab kui mind, se ep olle mitte minno wäärt.

10, 39. Kes omma ello leiab, se kautab sedda ärra; ja kes omma ello ärrakautab minno pärrast, se leiab sedda.

20.

11, 3. Kas olled sinna, kes peab tullesma, woi peame meie teist ootma?

11, 6. Ünnis on, kes ial ennast minnust ei pahhanda.

21.

11, 25. Minna kidan sind, Issa, taewa ja Ma Issand, et sinna sedda targade ja moistlikkude eest olled ärrapetnud, ja olled sedda wäetimille teäda annud.

Töest, Issa, sest se on nenda sinno mele pär: 11,26.
rast olnud.

22.

Tulge minno jure feif, kes waewatud ja foor: 11,28.
matud ollete, ja minna tahhan teile hingamist sata.

Sest minno ifke on hea, ja minno foorm on: 11,30.
febja.

23.

Kes minnoga ep olle, se on minno wasto; ja: 12,30.
kes minnoga ei foggu, se pillab ärra.

Teie wihhasematte maddude suggu, fuida woite: 12,34.
teie head räkida, kes kurjad ollete? sest, mis südda
täis on, sest rägib su.

24.

Agga minna ütlen teile, et innimesed peawad: 12,36.
arro teggema fohto päwal iggaühhest tühjast sannast,
mis nemmad on räfinud.

Kel förwad on kuulda, se kuulgo. 13, 9.

25.

Sest kellel ial on, sellele peab antama, et tem: 13,12.
mal peab kül ollema; agga kellel ep olle, selle käest
peab ka ärrawoetama, mis temmal on.

Sepärrast rägim minna nende wasto tähhenda: 13,13.
misse sannade läbbi, sest et nemmad nähhes ei nä,
ja kuuldes ei fule egga moista.

26.

Innimesse Poeg läffitab ommad inglid ja nem: 13,42.
mad peawad fogguma feif pahhandused temma fun:
ningrigi seest, ja neid, kes tewad kässu wasto; ja

peavad neid tullise ahjo heitma; seäl peab ollema ulluminne ja hammaste firristamine.

- 13, 43. Siis peavad, kes õiged, paistma kui päike omma Jäsa kuningriigis.

27.

- 13, 52. Sepärrast on igga kirjatumdia, kes taewarigi pole õppetud, ühhe perremehhe sarnane, kes ommast warrandusfest uut ja wanna ette toob.

- 14, 31. Oh sinna nõdrausfulinne! mispärrast olled sinna fahhewahhel?

28.

- 15, 8. Sefinnane rahwas tulleb minno liggi omma fuga, ja auustab mind omma moffadega, agga nende südda on kaugel minnuft ärra.

- 15, 14. Jätfe neid; nemmad on söggedatte söggedad teejuhhatajad. Agga kui sögge söggedale teed juhhatab, siis langewad nemmad mollewad kaewandusse.

29.

- 15, 31. Igga taim, mis minno taewane isä ep olle istutanud, sedda kikkutakse ärra.

Siis ütles Jeesus omma jüngrittele: Kui kegi minno järrele tahhab tulla, se salgago isfeennast ärra, ja wõtfo omma risti ennese peäle ja käigo minno järrel.

30.

- 16, 26. Sest mis kasso on innimesel fest, kui temma feif se mailma kassuks saaks, agga omma hingele fahjo teeks; ehk mis lunnastamisfe hinda woib innimenne anda omma hinge eest.

Agga kes pahhandab ühhe neistsünnatsist pisso^{18, 6.} kessist, kes minno sisse uskwad, sel on parrem, et westikiwwi temma faela peaks podama, ja tedda ärraupputadama süggawama merre kofta.

31.

Ja temma näggi ühhe wigipu tee äres, ja läks^{21, 19.} senna jure, ja ei leidnud ühtegi seält peält, kui agga lehta üksi; ja temma ütles selle pu wasto: Argo kaswago ennam ilmaški sinno peäle wilja, ja se wigipu kuiwis warši ärra.

Agga temma ütles nende wasto: Ei moista keif^{19, 11.} sedda sanna, waid need, kellele se antud on.

Markusse Ewangelium.

Et jubba ni rohkeste on Matteusse ramatust salmid üllespantud seie kirja ja ennamiste Markusse ewangeliumis neid ka on: siis ärgem wötgem muid kui agga 6 salmikest norematte römustusseks ja wanematte finnitussöks.

Ja nemmad töid lapsokessi temma jure, et ta neisse pididi puutma; agga jüngrid soitlesid neid, kes neid temma jure töid.

Agga kui Jesus sedda näggi, sai temma meel wägga haigeks ja ütles neile: Laske need lapsokessed minno jure tulla, ja ärge keelge neid mitte, sest ni-sugguste pärralt on Jummalat riik.

Töest minna ütlen teile: Kes ial Jummalat riki wasto ei wötta kui lapsokke, se ei sa mitte senna sisse.

Ja temma wöttis neid süllesse, ja panni käed nende peäle, ja önnistas neid.

Sinna pead Issandat omma Jummalat armas-tama keigest ommast süddamest ja keigest ommast hin-

gest, ja feigest ommast melest, ja feigest ommast wäest, se on feigeüllem kässofanna.

Ja teine, temma sarnane, on se: Sinna pead omma liggimest armastama kui isfiennast. Ei teist suremat kässofanna ep olle.

Luka Ewangelium.

Need tunnistused, mis Luka ramatus on, on ennamiste Matteusse ewangeliumist ka leida: siis olgo siin agga nattokest, 6 salmikest wäljakirjutud mällestusseks ja ärratamisseks.

10, 38
—42. Agga se sündis, kui nemmad käisid, siis läks temma ühhe allewisse; agga üks naene, Marta nimi, wöttis tedda wasto omma maiasse. Ja temmal olli ödde, kedda Mariaks hüti, se istus ka Jeesusse jalgade ees, ja kulis temma kõnne.

Agga Martal olli paljo teggemist mitmesuggusse töga, ja temma tulli senna ja ütles: Issand, eks sa sest ei holi, et minno ödde mind lassib üksi waewa nähha? Et ütle nüüd temmale, et temma mind ka peab aitma.

Agga Jeesus wastas ja ütles temmale: Marta, Marta sa murretsed ja teed ennesele tülli mitme asja pärrast.

Agga üht asja on tarwis: Maria on sedda head ossa wallitsenud, se ei pea mitte temmalt ärra-woetama.

12, 32. Ärra karda mitte, sinna pissofenne karjoke, sest teie Issa hea meel on, teile funningrifi anda.

Joannesse Ewangelium.

Sest ewangeliumist woib laps ka eddaspidi igga ku päwa peäle üks salm luggeda ja öppida. Joannes olli se jünger, kedda Jeesus feige ennam

armastas, ja kes ka temma risti al seisib: wata
Joan. 13, 23. ja 19, 26.

1.

Temma tulli omma sisse, ja need ommaksed ei 1, 11.
wötnud tedda mitte wasto. — Agga ni mitto, kui
tedda wastowötsid, neile andis temma melewalda
Jummala lapsiks sada, kes temma nimme sisse
ustwad.

2.

Wata, se on Jummala Tal, kes mailma patto 1, 29.
ärrakannab.

3.

Töest, töest minna ütlen sulle, kui kegi ei sünni 3, 5.
weest ja Waimust, siis ei woi temma mitte Jummala
rigi sisse sada.

4.

Sest nenda on Jummal mailma armastanud, 3, 16.
et temma omma ainosündinud Poia on annud, et
ükski, kes temma sisse ussub, ei pea hukka sama,
waid, et iggawenne ello temmal peab ollema.

5.

Kellel pruut on, se on peigmees; agga peig- 3, 29.
mehhe söbber seisab, ja kuleb tedda, ja on wägga
rõmus peigmehe heäle pärrast; sesinnane mo rööm
on nüüd täis sanud.

6.

Kes ussub Poia sisse, sel on iggawenne ello; 3, 36.
agga, kes ei ussu Poia fanna, se ei pea sedda ello
naggema, waid Jummala wihha jääb temma peäle.

7.

Iggauks, kes sesinnatsest weest joob, jannutab 4, 13.
jälle. Agga, kes ial saab jonud sest weest, mis 14.

minna temmale annan, temma ei jannuta mitte ei iggaweste; waid se wessi, mis minna temmale annan, saab temma sees wee kaewuks, mis owab iggawesse ellusse.

8.

4, 24. Summal on üks Waim, ja, kes tedda kummaridawad, need peawad Waimus ja töes kummardama.

9.

4, 32.
4, 31. Minnul on sedda roga süa, mis teie mitte ei tea. — Minno roog on se, et ma teen selle tahtmise järrele, kes mind on läffitanud, ja lõppetan temma tö.

10.

6, 37. Keif, mis Issa minnule annab, se tulleb minno jure, ja kes minno jure tulleb, tedda ei tahha ma mitte wäljalükkada.

11.

6, 55.
6, 56. Sest minno lihha on tõest üks roog, ja minno werri on tõest üks jomaaeg. — Kes minno lihha sööb, ja minno werd joob, se jääb minno sisse, ja minna temma sisse.

12.

6, 68. Issand, kelle jure peame meie minnema? sul on iggawesse ello sannad.

13.

8, 12. Minna ollen mailmg walguš; kes minno järrel käib, se ei käi pimmedusšes, waid temmal peab ello walguš ollema.

14.

8, 31.
8, 32. Kui teie minno sanna sisse jäte, siis ollete teie tõeste minno jüngrid; ja sate sedda töt tunda, ja se tödde peab teid wabbaš teggema.

15.

Minna pean teggema selle teud, kes mind on 9, 4. läkkitanud senni, kui pääw on; ö tulleb, millal ükski ei woi middagi tehha.

16.

Minna ollen hea karjane, ja tunnen ommad, ja 10, 14. minno ommad tundwad mind.

17.

Ja minna tahhan, kui mind maast üllestöste 12, 32. takse, keif ennese pole tommata.

18.

Kui kegi mind tenib, se käigo minno järrel, ja 12, 26. kus minna ollen, seäl peab minno tener ka ollema; ja kes mind tenib, sedda tahhab minno Issa auustada.

19.

Seftsammasi tundwad keif, et teie minno jün 13, 35. grid ollete, kui teil armastus on issekeskes.

20.

Minno Issa maias on mitto elloasfet; kui se 14, 2. nenda ep olleks, siis ütleksin minna teile: Ma läh; hän teile asfet walmistama.

21.

Minna ollen se te, ja se tödde, ja se ello; ükski 14, 6. ei sa Issa jure muido, kui minno läbbi.

22.

Mis teie ial pallute minno nimmel, sedda tah 14, 13. han minna tehha, et Issa saaks auustud Poia sees.

23.

Minna ei tahha teid mitte waesiks lapsiks jätta; 14, 18. minna tullen teie jure.

24.

Dtsfekui minno Issa mind on armastanud, nenda 15, 9. ollen minna ka teid armastanud; jäge minno armastusse sisse.

25.

16, 12. Minnul on teile weel paljo ütlemist, agga teie ei woi sedda nüüd mitte kanda.

26.

16, 20. Töest, töest minna ütlen teile: Teie peate nutma ja ulluma, agga mailm on rõmus. Teid peab kurbastatama; agga teie kurbastus peab rõmuks minnema.

27.

16, 33. Sedda ollen minna teile rākinud, et teil minno sees rahho olleks; mailmas on teil ahvastus; agga olge julged, minna ollen mailma ärrawoitnud.

28.

17, 17. Pühhitse neid omma töe sees; sinno sanna on tödde.

29.

19, 30. Kui nüüd Jeesus sedda ädikast sai wötnud, ütleb temma: Se on lõppetud; ja nõrgutas Pead, ja heitis hinge.

30.

20, 27. Pärast ütleb temma Tomale: Pista omma sõrme seie, ja wata minno käed, ja anna omma kät seie, ja panne minno külje sisse, ja ärra olle uskumatta, waid usklik.

31.

20, 29. Jeesus ütles temmale: Tomas, sa olled uskud, sest et sa mind olled näinud; õnsad on need, kes ei nä ja siiski uskwad.

Apostlilide teud.

3, 26. Teile on Jummal omma Poega Jeesust üllesäratanud, ja on tedda esfite teie jure läkkitanud, teid õnnistama, kui iggäüks pörab ommast tiggedussest.

4, 12. Ja ühhegi mu sees ep olle õnnistust; sest ühtegi muud nimmet ei olle taewa al innimestele antud, kenne läbbi meie peame õnsaks sama.

Ja sel hulgal, kes uskfid, olli üks südda ja meel; 4, 32. ja ei ükski üttelnud ommast warrandusfest, et se pididi temma onma ollema, waid keik olli neil ühhes.

Agga Peetrus ja teised Apostlid kostfid ja ütles 5, 29. sid: Summala sanna peab ennam wõtma kuulda, kui innimeste sanna.

Ja nüüd ütlen minna teile: Jätke need inni-^{5, 38} messed rahhule, ja laske neid minna; sest kui sesin-^{ja 39.} nane nou ja sesinnane töö on innimestest, siis lähhäb se tühja. — Agga kui se Summalast on, siis teie ei woi sedda mitte tühjaks tehha, et teid ei leita kui need, kes Summala wasto pannewad.

Ja nemmad wiskasid Lehwanust kiwwidega, kes 7, 59. appi hüdis, ja ütles: Issand Jesus, wõtta minno waimo wasto.

Agga Peetrus ütles temma wasto: Kaddugo so 8, 20. rahha sinnoga, et sa mötled Summala aänni rahha läbbi kätte sawad.

Kas sa ka moistad, mis sa loed? — Agga tem-^{8, 30.} ma ütles: Kuida ma woin moista, kui ükski mind ^{31.} ei juhata?

Ja temma langes Ma peäle mahha ja kulis 9, 4.5. ühhe heäle, mis temmale ütles: Saul, Saul, miks sa mind taffakiusad? Agga temma ütles: Issand, kes sa olled? Agga Issand ütles: Minna ollen Jesus, sedda sa taffakiusad; se tulleb sulle raskeks, astla wasto taffa ülleslúa.

Sesinnane on mul üks ärrawallitsetud asti, et 9, 15. ta minno nimme pagganatte ja kunningatte ja Israeli laste ette peab kandma.

Mis Summal puhhastanud, sedda ärra arwa sa 10, 15. mitte keeldud ollewad.

10, 34. Nüüd moistan minna tõeste, et Jummal ei pea luggu, mis suggusest suggust innimenne on, waid keige rahwa seast on se, kes tedda kardab ja õigust teeb, armas temma melest.

12, 23. Agga seddamaid löi tedda Issanda ingel, sepärast et ta Jummalale au ei annud, ja tedda sõdi ärra ussifeest, ja temma heitis hinge.

14, 22. (Paulus ja Parnabas) finnitasiid jüugritte hinged, ja maenitfesiid neid usso sisse jada, ja et meie mitme willetsusse läbbi peame Jummalala riki minnema.

20, 28. Sepärrast pange isseennast ja keif karja tähhele, kelle peäle teid pühha Waim on üllewatajaks pannud, et teie peate kui karjatsed hoidma Jummalala foggodust, mis ta omma ennese werre läbbi ennesele on saatnud.

24, 25. Agga kui temma räkis õigussest ja kassinast elust, ja tullewast lohtust, ehmatas Weliks ja kostis: Minne seks puhhuks ärra, kui mul ennam aega on, kül ma siis sind kutsun.

Roma rahwale.

1, 7. Arm olgo teile ja rahho Jummalast meie Issast, ja Issandast Jesussest Kristussest.

4, 7. Õnsad on need, kelle üllekohhus keif on andeks antud, ja kelle pattud on finnikaetud. — Õnnis on se mees, kennele Jummal patto ei arwa süüks.

4, 25. Kes meie ülleastmiste pärrast on ärraantud, ja meie õigeksamisse pärrast üllesärratud.

7, 18. Seit ma tean, et minno sees (se on mo lihha sees) ei ulla mitte head: sest tahtminne on kül minno jures, agga sedda head teggemist ei leia ma mitte.

Sest lihha meel on surm; agga waimo meel on 8, 6.
ello ja rahho.

Sest minna arwan, et sellesinnatse aia kanna 8, 18.
tamisfed ep olle ühtegi wäärt selle au wasto, mis
meile peab ilmutadama.

Agga meie teame, et teif heafs tulleb neile, kes 8, 28.
Summalat armastawad.

Dns Summal meie eest, kes woib meie wasto 8, 31.
panna?

Ust tulleb fulutamisest, agga fulutamine Sum- 10, 17.
mala fanna läbbi.

S on möda läinud, agga pääw on liggi tulnud, 13, 12.
sepärrast heitkem ennesest ärra pimmedusse teud, ja
ehhitagem ennast walgusse sõariistadega.

Sest Summala riif ep olle mitte roog egga 14, 17.
jomaag, waid õigus, ja rahho, ja rööm pühha
Waimo sees.

Agga se rahho Summal tallab pea sadanat teie 16, 20.
jalge alla. Meie Issanda, Jesusse Kristusse arm
olgo teiega. Amen.

Korintusse rahwale.

Mis film ei olle näinud, ja kõrw ei olle kuul- 2, 9.
nud, ja innimesse süddamesse ei olle tousnud, mis
Summal on walmistanud neile, kes tedda armas-
tawad.

Menda on ka Issand seädnuud neile, kes armo 9, 14.
õppetust fulutawad, et nemmad armoõppetusest pea-
wad ellama.

Sepärrast kes ennast arwab seiswad, se katsko, 10, 12.
et temma ei lange.

11, 29. Sest kes kõlwato sööb ja joob, se sööb ja joob isseennesele nuhtlust, sest et temma ei te wahhet Ihsanda ihho wahhel.

13, 1. Kui ma innimeste ja inglide keeltega rāgin, agga mul ei olle armastust, siis olleksin minna üks wast, mis kummiseb, ja kelloke, mis helliseb.

15, 43. Kuta külwatakse, auga ärratakse ülles; nõdruses külwatakse, wäes ärratakse ülles.

2 Kor.
5, 15. Ja meie arwame sedda, et kui üks keikide eest on ärrasurnud, siis on keik ärrasurnud; ja temma on keikide eest ärrasurnud, et need, kes ellawad, ei pea ennam ennestele ellama, waid sellele, kes nende eest on ärrasurnud ja üllesärratud.

5, 17. Sepärrast kui kegi Kristusse sees on, siis on ta uus loom; wannad asjad on möda läinud, wata, keik on ueks sanud.

5, 19. Sest et Jummal olli Kristusse sees, ja leppitas mailma isseennesega ärra, ja ei arwanud neile mitte nende üllestamisest süüks, ja on meie sisse pannud ärraleppitamise fanna.

5, 21. Sest temma on tedda, kes ühhestki pattust ei teädnud, meie eest patto ohwriks teinud, et meie piddime Jummalala õigusseks sama temma sees.

Kalatia rahwale.

1, 8. Agga ehk meiege, ellik üks ingel taewast teist armoõppetust teile peaks kulutama peäle se, mis meie teile olleme kulutanud, se olgo ärranatud.

1, 9. Dtszego meie enne olleme ütelnud, nenda ütlen minna ka nüüd jälle: Kui kegi teile teist armoõppetust kulutab kui sedda, mis teie ollete sanud, se olgo ärranatud.

Dh! et need peaks mahharaiutama, kes teie seas 5, 12.
tüllil töstwad.

Ugga Waimo kasso on armastus, rõõm, rahho, 5, 22.
pittmeel, heldus, headus, truus, tassaandus, kassinus.

Ugga kes Kristusse pärralt on, need on omma 5, 24.
lihha risti lõnud ihhaldamistega ja himmudega.

Evesusse rahwale.

Dlge ussinad üht meelt piddama waimus rahho 4, 3.
siddeme läbbi.

Üks ihho on ja üks waim, nenda kui teie ka 4, 4.
ollete kutsutud ühhes lotusses teie kutsmisses polest;
üks Issand, üks usk, üks ristminne, üks Summal
ja keikide Issa, kes on keikide ülle, ja keikide läbbi
ja teie keikide sees.

Noudkem töt armastussega ja kasswagem keikis 4, 15.
selle sisse, kes se Pea on, se on Kristus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna Issanda 6, 1.
sees, sest se on õige.

Wõtke ennest peäle keik Summala sõariistad, 6, 11.
et teie woite seista kurrati kawwalatte noude wasto.

Wilippi rahwale.

Ja ollen se peäle julge, et se, kes teie sees on 1, 6.
alganud sedda head tööd, ka sedda lõppetab Jeesusse
Kristusse päwani.

Et teie woiksite olla ilmalaitmatta ja waggurad, 2, 15.
wiggata Summala lapsed keik sedda tiggemat ja pörast
suggu, kelle seas teie paistate otsego selged taewa
tähhed mailmas.

Lõweste, minna arwan ka keik kahjuks minno 3, 8.
Issanda Jeesusse Kristusse wägga kalli tundmisses

waso, kelle pärrast ma keif ollen kahjuks arwanud, ja arwan sedda keif pühkmed ollewad, et ma Kristust woiksin fassuks sada.

3, 12. Si mitte et ma olleksin sedda jo kätte sanud, ehk et ma olleksin jo täieste walmistud, agga ma nouan sedda tagga, kas ma woiksin sedda kätte sada, miispärrast Kristus Jesus mind on kätte sanud.

4, 7. Siis Jummalah rahho, mis üllem on, kui keif moistus, hoiab teie süddamed ja teie meled Kristusse Jesuse sees.

Kolossuse rahwale.

1, 13. Jummal on meid ärrapeästnud pimmedusse woimusfest, ja on meid saatnud omma armsa Poia kuningriiki, kelle sees meil on lunnastamine temma werre läbbi, se on, pattude andeksandmine.

3, 17. Ja keif, mis teie ial wöttate tehha sanna ehk töga, sedda tehke keif Jesanda Jesuse nimmel, ja tännage Jummalat ja Jessa temma läbbi.

3, 22. Sullased, kuulge keikis asjus nende sanna, kes teie isfandad on lihha polest, ei mitte silmakirjaks, kui need, kes innimeste mele pärrast püüdwad olla, waid wagga süddamega, Jummalat kartes.

4, 5. Ellage targaste nende waso, kes wäljas on, ja piddage aega kalliks.

4, 6. Teie könne olgo ifka armo sees, ja solaga solatud, et teie teaksite, kuidas teie iggauhhele peate kostma.

Thessalonika rahwale.

1.5, 15. Katske, et ükski teisele kurja kurjaga ei maksa, waid noudke ifka head tagga, ni hästi isfeskis, kui keikide waso.

Palluge lõpmatta Jummalat. 1.5.17.

Urge kuskutage Waimo. „ 19.

Piddage finni, mis hea on. f. 21.

Meie Issanda Jeesuse Kristuse arm olgo „28.
teiega. Amen.

Kamatud Timoteussele.

Agga jummalakartus on suur kasso, kui meie 6, 6.
ommaga rahhul olleme.

Sest meie ep olle ühtegi ilmale tonud, awwalik f. 7.
on, et meie middagi ei woi mailmast ärrawia.

Agga kui meil peatoidust ja ihho kattet on, siis „ 8.
peame sega rahhul ollema.

Agga kes tahtwad rikkaks sada, need langewad „ 9.
kiusatuste ja kõie sisse, ja mitme rummala ja kahjo
teggewa himmo sisse, need wautawad innimesed alla
hukkamise ja ärrarikmisse sisse.

Sest rahha ahnus on keikide kurja asjade juur, „ 10.
mis monningad on püüdnud, ja ussust ärra efsinud,
ja on isse ennast paljo walloga läbbipistnud.

Kamat Titussele.

Süis on temma meid õnsaks teinud, ei mitte 3, 5.
õigusse teggudest, mis meie ollime teinud, waid om-
ma hallastusse pärrast, uestündimisse pessemisse ja
pühha Waimo uendamisse läbbi,

Kedda temma on wäljawallanud meie peäle roh: f. 6.
feste Jeesuse Kristuse, meie õnnisteggia läbbi,

Et meie temma armo läbbi õigeks tehtud, igga: f. 7.
wesse ello pärriaks piddime sama lotusse järrele.

Ramat Wilemonile.

- f. 15. Sest temma on ehk sepärrast, sinnust ärralahhitud olnud, et ta iggaweste pididi sinno jure jäma.
-

Petrusse ramatud.

- 3, 15. Olge iggal aial walmiş tasfandusse ja fartus: sega, et teie woite enneste eest kosta iggaühhele, kes teilt arro püab se lotusse pärrast, mis teie sees on.
-

- 5, 6. 7. Siis allandage ennast nüüd Jummalala wäggewa kää alla, et temma teid woiks üllendada õigel aial. Heitke keif omma murret temma peäle, sest ta murretseb teie eest.
-

- 5, 8. Olge kassinad, walwage, sest teie waenlame, furrat, käib ümber kui mõiraja loukoer, ja otsib, kedda temma woiks ärraneelda.
-

- II.
1, 19. Ja meil on üks findlam prohwetide sanna, ja teie tete hästi, et teie sedda tähhele pannete, kui üht künalt, mis pimmedas paikast paistab senni, kui pääw wälja paistab, ja koidotäht touseb teie süddames.
-

Joannesse ramatud.

- 2, 15. Ürge armastage mitte mailma, egga sedda, mis mailmas on, kui kegi mailma armastab, selle sees ei olle mitte Jēsa armastust. Sest keif mis mailmas on, lihha himmo, silma himmo, ja ello kõrkus, ei olle mitte Jēstast, waid se on mailmast. Ja mailm lähhäb hukka, ja temma himmo; agga kes Jummalala tahtmist teeb, se jääb iggaweste.
-

- 4, 19. Armastagem tedda, sest ta on meid enne armastanud.
-

- 5, 4. Sest keif, mis Jummalast on sündinud, woidab mailma ärra, ja meie usk, se on se woimus, mis mailma on ärrawoitnud.
-

Kellel se Poeg on, sellel on ello, kellel Jum: 5, 12.
mala Poega ei olle, sellel ei olle sedda ello mitte.

Ebrea rahwale.

Sest Jummalta fanna on ellaw, ja wäggew, ja 4, 12.
terrawam, kui ükski kahheterrane moök, ja tungib
läbbi, senni fu ta löhhub hinge ja waimo, ja liif:
mede soned ja üddi, ja on möttele ja süddame nouude
ärramoistja.

Sest kui meie melega patto teme pärrast sedda, 10, 26.
kui meie töe tundmist olleme sanud, siis ei jä ennam
ohwrit ülle pattude eest;

Waid üks hirmus kohto ja tullise wihha oot: 10, 27.
minne, mis neid wastopannejaid peab ärrasöma.

Hirmus on, ellawa Jummalta kätte langeda. 10, 31.

Kuulge ommad juhatajad, ja wõtke nende san: 13, 17.
na; sest nemmad walwawad teie hingede eest, nenda
kui need, kes wastust peawad andma, et nemmad
sedda römoga tewad, ja ei mitte öhkades; sest teil
polle sest mitte kasso.

Jakobusse ramat.

Ünnis on se mees, kes kiusatust kannatab, sest 1, 11.
kui temma saab läbbikatsutud sanud, siis peab ta
ello kroni sama, mis Issand on tootanud neile, kes
tedda armastawad.

Agga olge fanna teggiad, ja ei mitte ükspäinis 1, 22.
kuuljad, et teie wallemötlemisfe läbbi ennast ei petta.

Sis heitke Jummalta alla; seiske kurrati wasto, 4, 7.
sis peab ta teie jurest ärrapögenema.

Wennad, kui kegi teie seast töe tee peält ärra: 5, 19.
eksi, ja kegi pörab tedda jälle ümber tele,

5, 20. Se peab teadma, et kes ühhe pattuse temma effitusse tee peält ümberpörab, se peästab hinge surmast, ja kattab pattude hulka finni.

Juda ramat.

1, 20, 21. Teie armad, ehhitage isfeennast omma keige pühhama usso peäle, ja palluge Jummalat pühha Waimo sees, ja hoidke ennast Jummal armastusse sees, ja ootke meie Issanda Jeesusse Kristusse hallastust iggawesfeks elluks.

Ilmutamisse ramat.

2, 10. Dille ustaw surmani, siis tahhan ma sulle ello fronti anda.

3, 20. Wata, ma seisan ukse ees, ja kopputan: kui fegi minno heäle wöttab kuulda, ja ukse lahti teha, selle jure tahhan ma sisse miinna, ja õhto sõmaaega temmaga süa, ja temma minnoga.

14, 13. Õnsad on need surnud, kes Issandas surewad sest aiast; tõest, ütleb Waim, et nemmad peawad hingama ommast waewast, ja nende teud käiwad ka nende järrel.

19, 1. Alleluja, õnnistus ja au ja auustus ja wäggi olgo Issandale meie Jummalale.

19, 9. Õnsad on need, kes Talle pulma õhtosõmaaiale on kutsutud.

20, 22. Se kes sedda tunnistab, ütleb: Jah wist, minna tullen noppeste. Amen. Tulle wissist, Issand Jeesus.

